

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De aduentu domini. Legenda i

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De aduentu domini

Incipit legenda sanctorū que lōbar
dica nominatur historia. Et primo de
festiuitatibus que occurrūt infra tps
renouationis quod rēpsentat eccle
sia ab aduētū vsqz ad natiuitatē dñi.
De aduentu domini. Legēda. i. A

Aduentus dñi per quatuor septima
nas agitur. ad significandū q̄ qua
druplex est aduētus. scz in carnē. in
mentem. in mortē. et ad iudiciū.
Ultima autē septimana vix finit. qz
sanctorū glia q̄ dabitur in vltio ad
uentu nunq̄ terminabit. Hinc est etiā q̄ primū re
spōsōriū prime dñice aduētus. cōputatō glia patri
quatuor versus cōtinet. vt predictos quatuor ad
uētus designet. Quis autē cuiuslibet magis cōueniat
prudens lector attendat. Licet autē quadruplex sit
aduētus. tñ ecclia specialiter de duplici. scz i carnē
et ad iudiciū videt memorias facere. sicut in officio
ipius tēporis patet. Hinc est etiā q̄ ieiuniū aduen
tus partim est exultatiōis. et partim meroris. Nā
ratione aduentus in carnē dicit ieiuniū exultati
ōnis. rōne aduētus ad iudiciū dicit ieiuniū mero
ris. Et ad hoc inuendū ecclia cantat tūc quedā
cātica leticie. et hoc. ppter aduētū misericōdie et exul
tatiōis. quedā vero de poit. et hoc. ppter aduētū
seuere iusticie et meroris. **¶** Circa aduētū igit
in carnē tria videri pnt. scz adueniēdi oportunitas
et aduētus necessitas. et vtilitas. Oportunitas ad
ueniēdi attendit primō ex pte hominis qui primo in
lege nature conuictus fuit de defectu cognitionis
diuine. Un̄ et tunc in pessimos errores ydolatrie
cecidit. et ideo coactus est clamare et dicere. Illu
mina oculos meos etc. Deinde venit lex iubens. in
qua cōuictus est de impotētia. cū prius clamaret.
nō deest q̄ impleat. sed qui iubeat. Ibi em̄ est solū
modo cruditus. sed nō a peccato liberatus. nec p
aliquā gratiā ad bonū adiutus. et ideo coact⁹ est
clamare ac dicere. Nō deest qui iubeat. sed qui im
pleat. Oportune igit filius dei aduenit. qñ homo
de ignorātia et impotētia cōuictus fuit. ne si forte
ante venisset homo suis meritis salutē ascriberet.
et ideo medicine gratius nō esset. Scdo ex pte tem
poris qñ venit in plenitudine temporis. Gal. viij.
At vbi venit plenitudo tps. Aug⁹. Multi dicunt
quare non ante venit tps quia nondum venerat
plenitudo tēporis. moderatē illo p̄ quē facta sunt
om̄ia tpa. Deniqz vbi venit plenitudo tps. venit

ille qui nos liberauit a tpe. Liberati autē a tpe ven
turi sumus ad illā eternitatem vbi nullū est tēpus.
Tercio ex pte vulneris. et morbi vniuersalis. Quā
em̄ morbi⁹ erat vniuersalis. oportunū fuit vniuer
salē exhiberi medicinā. Un̄ dicit aug⁹. q̄ tunc ma
gnus venit medicus qñ per totū mundū. magnus
iacebat egrotus. Un̄ ecclia in. vij. antiphonis que
cantant ante natiuitatē dñi ostēdit multiplicitatē
sui morbi. et ad quēlibet petit remediū medici.
Ante siquidē aduētū filij dei i carnē eram⁹ igno
rantes siue ceci penis ererim⁹ obligati serui oya
boli. mala peccati psuetudē vincti. tenebris obuo
luti. exules a patria. et expulsi. ideoqz indigebam⁹
doctore. redēptore. liberatore. eductore. allūatore
et saluatore. Quia igit ignorātes eram⁹. ideo ab ip̄o
doceri indigebam⁹. Et ideo statim i prima antiph.
clamam⁹. O sapiētia q̄ ex ore altissimi etc. veni ad
docendū nos viā prudentie. Sed parū pdesset si
doceremur et non redimeremur. et ideo ab ip̄o re
dumi postulamus cū in scda clamam⁹. O adonay
et dux etc. veni ad redimēdū nos i b:achio cxtēto.
Sed qd pdesset si essem⁹ docti et redēpti. si adhuc
post redēptionē detineremur captiui. et ideo libe
rari petim⁹ cū in tertia clamam⁹. O radix yesse etc.
veni ad liberandū nos iā noli tardare. Sz qd pro
desset captiuis si esset redēpti et liberati. sed tñ non
dū essent ab oī vinculo absoluti. vt scz sue potesta
tis essent. et libere quo vellēt ire possent. parū igit
pdesset si nos redemisset et liberasset. si tñ adhuc
vinctos teneret. et ideo ab oibus peccati vinculis
educi petim⁹ cū in quarta clamam⁹. O clavis da.
etc. veni et educ vinctos etc. Sed qz illi q̄ diu fuerūt
in carcere habēt oculos tenebratos. nec clare vide
re possūt. ideo post absolutionē a carcere restat nos
esse illuminādos vt videamus quō ire debeamus
et ideo i quinta clamamus. O om̄es splendor lucis
etc. veni et illumina sedētes i tenebris etc. Sed si es
semus docti redēpti et ab inimicis penit⁹ liberati
et illuminati. qd valeret nisi deberemus saluari.
et ideo in duabus sequētibz saluari petimus cus
dicimus. O rex gentiū etc. veni et salua etc. Item.
O emanuel etc. veni ad saluandū nos dñe deus.
In prima autē petim⁹ salutē gentiū. vñ dicit. O rex
gentiū. In scda salutē iudeorū quibus deus dede
rat legem. Unde dicitur. O emanuel dux et legisfer
noster. **¶** Utilitas autē aduētus xpi a diuersis
sanctis diuersimode assignatur. Ipse nanqz deus
sicut ps luc. iij. ppter septē vtilitates se venisse et
missum esse restat dicēs. Spiritus dñi sup me etc.
vbi per ordinē dicit se missum esse. ad pauperū cō
a iij

De aduentu domini

so:ationem ad contritorū sanationē. ad captiuoz liberationē. ad indoctorū illuminationē. ad peccatorū remissionē. ad totius humani generis redemptionem. ad meritorū retributionem. Aug⁹. aut ponit tres vtilitates aduentus xpi dicēs. In seculo isto maligno quid abundat nisi nasci. laborare. et mori? Hec sunt marcionia regionis ostre. et ad tales merces mercator ille descendit. Et quia omnis mercator dat et accipit. dat qd̄ habet et accipit quod non habet. xps in ista mercatura dedit et accepit. Accipit quod hic abundat. scz nasci. laborare. et mori. dedit renasci resurgere. et in eternus regnare. Idē. Venit ad nos celestis negociator: accipere cōtumeliam. et dare bonorē. subire mortē et dare vitā. baurire ignominia et dare gl'am. Gregorius aut ponit quatuor vtilitates siue causas sui aduentus dicēs. **S**tudebant omīs supbi de adam stirpe pgeniti. psp̄ra vite p̄ntis appetere aduersa deuitare. opprobria fugere. gl'ias appetere. Venit inter eos incarnat⁹ dñs aduersa appetēs. psp̄ra spernēs. opprobria amplectēs. gl'iam fugiēs. Idē Xps expectat⁹ veit. veniēs noua docuit. docēs noua mirabilia exercuit mira faciēs praua tolkerant. **B**er. quoq; alias poir dicēs. Tripla morbo misera biliter laboram⁹. nā et faciles sum⁹ ad seducendū debiles ad opandū. et fragiles ad resistendū. **S**i discernere volum⁹ inter bonū et malū decipimur. **S**i temptamus facere bonū deficiamus. **S**i conamur resistere malo superamur. **N**ecessarius est p̄ inde saluatoris aduentus. vt in nobis p̄ fidē habitās illuminet cecitate nram et nobiscū manens adiuet infirmitatē nostrā. et p̄ nobis stans fragilitatē nostras p̄tegat et ppugnet. **H**ec ber. **C**irca scōm aduentū scz ad iudiciū duo videnda sunt. scz antecedentia iudiciū. et cōcomitāria. Antecedentia sunt tria. scz signa terribilia. antichristi fallacia. et ignis vehementia: Signa aut terribilia p̄cedentia iudiciū ponunt. v. **L**uce. xxi. Erūt signa in sole et luna et stellis. et in terris pressura gentiū p̄ confusione sonitus maris et fluctuū. **T**ria signa prima deterrimant. apoc. vi. Sol factus est niger tanq̄ sacculus cinis. et luna facta est sicut sanguis et stelle ceeli ceciderūt sup terras. Sol igit̄ dicit̄ obscurari vel q̄rtum ad sui luminis priuationē. vt patrefamilias idest hoīe moriente quasi lugere videat. v. q̄rtum ad maioris lucis. idest claritatis xpi supuentionez. vel q̄rtum ad metaboicā locutionem. quia scōm aug. **T**ā seuera erit vindicta diuina q̄ etiā ipas sol respicere nō audebit. vel q̄rtum ad mysticam significationem. qz sol iusticie xps tunc obscuratus erit.

quia nullus ipm cōfiteri audebit. **C**eli aut dicitur hic acreum. et stelle vocant assub que habent similitudinē stellarū. et dicuntur stelle cadere de celo scōm vulgi opinionē quādo assub descendit. Unde et scriptura cōformat se cōmuni mō loquēdi. **T**unc etiā maxime fiet talis impressio. qz ignea qualitas abundabit. et hec faciet dñs ad terroz peccatorū. **U**el stelle dicunt̄ cadere. quia igneas comas emit tent. vel quia multi qui videbant stelle de ecclesia cadent. vel quia retrahēt lumē suū vt minime videant. **D**e quarto signo qd̄ erit p̄ssura in terris. legit̄ math. xxiiij. **E**rit tūc tribulatio qualis nunq̄ fuit ab inicio mūdi etc. **Q**uirtū signū scz cōfusione maris qd̄az existimāt esse q̄ mare cū magno fragore peribit a pristina qualitate. scōm illud apoc. xxi. **E**t mare iā nō est. **U**el scōm alios ille sonitus erit qm̄ nō sūt murmurē magno. xl. cubitis sup mōtes eleuabit et postea deprimet. **U**t ad litterā scōm greḡ tūc fiet noua et maudita maris et fluctuū perturbatio. **H**ieronim⁹ aut in annalibus hebreoz inuenit xv. signa p̄cedentia iudiciū. **S**z vtrū cōtinue futura sint interpolatum non exp̄ssit. **P**rima die eriget se mare. xl. cubitis sup altitudinē suā in loco suo quasi murus. **S**ecunda die tūc descendet. vt videri possit. **T**ercia die marine belue apparētes sup mare dabunt mugitus vsq; ad celū. et earum mugitus solus de⁹ intelliget. **Q**uarta die ardebit mare et aqua. **Q**uinta arbores et herbe dabūt rore sanguineū. **I**n hac etiam quinta die vt aliqui asserūt oīa volatilia celi cōgregabunt in cāpis vnum qd̄q; genus in ordine suo. nō gustātia nec bibētia. sed vicinū aduentū iudicis formidātia. **S**exta ruēt edificia. **I**n hac etiā sexta die vt dicit fulmia ignea surgent ab occasu solis cōtra faciē firmamēti vsq; ad ortū cōcurrentia. **S**eptima petre adinuicē collident et in quatuor partes scident et vnaqueq; pars vt dicit collidet alterā. nescietq; homo sonus illum sed tantū deus. **O**ctaua fiet generalis terre motus qui adeo erit magnus vt dicit q̄ nullus homo. nullū animal stare poterit. sed ad solū omnia p̄sternent. **N**ona equabit terra et oēs montes et colles in pulcre redigent. **D**ecima eribūt hoīes de cauernis et ibūt velut amentes. nec mutuo sibi loqui poterūt. **U**ndecima surgent ossa mortuoz et stabunt sup sepul. bza. oīa cū sepulchra ab ortu solis vsq; ad occasus solis ap̄ientur vt inde mortui exire valeāt. **D**uodecima cadent stelle. omnia etiā sydera errātia et stationaria spargēt ex se igneas comas et itez tūc valde generabunt assub. **I**n hac etiam die dicit q̄ omnia aīalia venient ad campos

De aduentu domini

inglentia nec gustantia nec bibentia. Tredecima morient viuentes vt cū mortuis resurgāt. Quarta decima ardebit celū et terra. Quintadecima fiet nouū celū et terra noua et resurgent om̄s. **E** **S**cđm qđ precedet iudiciū erit anti xp̄i fallacia. Ip̄e em̄ oēs decipere conabit quatuor modis. Pri mo p̄ calidā suasionē siue scripturarū fallaz expositiōnes. nitef em̄ suadere. et ex scriptura firmare se esse mess̄ā in lege promissum. vnde et leges xp̄i destruet et suā statuet. psal. Constitue dñe legis rōrem sup eos ꝛc. glo. idest anti xp̄i legis prauē latōrem. Dañ. xi. Et dabūt abominationē ꝛ desolationē templi. Glo. Anti xp̄s in templo dei sedebit quasi deus vt legem dei auferat. Secūdo per miraculōū opationē. ij. r̄hel. ij. Cuius aduentus erit scđm opationē: sathane in oibus verbis et signis. ꝛ pdigys ꝛ mēdacijs. apoc. xij. fecit signa vt etiā ignem faceret de celo in terram descendere. Glo. Ur apostolus datus est spūs sanctus in specie ignis et illi dabūt spūm malignū in specie ignis. Tercio per donōū largitiōnē. Dañ. xij. Dabit eis potestatem in multis et terram diuidet gratuitu. Glo. Anti xp̄s deceptis dona multa dabit. et terras suo exercitū diuidet. Quorū in suo terrore subiugare nō poterit auaricia subiugabit. Quarto per tormētorū illationē. Dañ. viij. Supra qđ credi potest vni uersa vastabit. Item gre g. loquens de antichristo Robustos quippe interficit. cum eos qui mente inuicti sunt corporaliter vincit. **T**erciu qđ precedet iudiciū erit ignis v̄bementia. qui quidē prece det faciē iudicis. Illū em̄ ignes emittet deus. Pri mo p̄pter mūdi inuouationē purgabit ei et renouabit oīa elemēta. Unde et ad instar aque diluuij xv. cubitis montibus altio: erit. sicut dicit in histo. scolastica. quia opera hominū tantū ascendere poterāt. Scđo p̄pter hominū purgationē. quia illis qui tūc viui reperient erit loco purgatorij. Tercio p̄pter maiorez dānatorū cruciationē. Quarto pro p̄ter maiorem sanctorū illuminationē. **N**am scđm basilū deus facta mundi purgatione diuidet calorem a splēdore et totū calorem mittet ad regionē dānatorū vt amplius crucient. et totū splēdore ad regionē beatorū vt amplius iocūdent. **C**ō comitantia aut iudiciū erunt plura. Primū est disceptatio iudicis. Iudex em̄ in vallē iosaphat descendet. et bonos et malos iudicabit. bonos a dextris et malos a sinistris statuet. Et credēdū est in loco eminenti eū esse futurū vnde ceteri poterunt eum videre. Nec intelligendum est qđ omnes intra illā valliculam p̄cludant. quia hoc esset puerile. vt

dicit Hiero. sed qđ erunt ibi et in locis circumiacentibus. In parua aut terra innumerabilia milia hominū esse possunt. maxime qđ constringunt. Et si necesse fuerit electi erunt in aere corpore agilitate damnati vero etiā esse poterūt diuina suspendēte virtute. Et tunc iudex cū malis disceptabit et eos pro operib⁹ misericordie que nō habuerūt obiurgabit. et tunc om̄s sup se plangent. scđm quod ostendit Criso. sup math. dicēs. Plangent se iudei vidētes viuēte et viuificantem. quē quasi hominē mortuū existimabant. et cū iacentes se de corpore vulnerato scelus suū denegare nō poterūt. Plangent se et gētiles qđ varijs disputatiōibus p̄boꝝ decepti irrationabilē stultitiā putauerūt esse deū colere crucifixū. Plangēt se xp̄iani peccatores. qui magis dilexerunt mundum qđ deum vel xp̄m. Plangent se heretici. qui purū hominē crucifixū dixerunt. cum videant ip̄m esse iudicē in quē compunxerūt iudei. Plangēt se oēs tribus terre. qđ nec resistendi virtus est contra eus. nec fugiendi facultas ante faciē eius est. nec p̄nic locus. nec satisfactionis tēpus. ex angustia ei omniū rerū nil eis remanet p̄ter lucrū. **S**cđm est differentia ordinis. nā sicut dicit gre g. in iudicio quatuor erūt ordines. duo ex pte reproboꝝ. et duo ex pte electoꝝ. Alij em̄ iudicant et pereūt. sicut hi quib⁹ dicit Esuriui et non dedistis mibi māducare ꝛc. Alij vero nō iudicant et pereunt. sicut hi de quibus dicit. Qui non crediderit ias iudicatus est. qđ nec iudicis verba p̄cipiunt qui eius fidem nec verbo tenus seruare voluerūt. Alij iudicant et regnant sicut hi quib⁹ dicit. Esuriui et dedistis mibi māducare ꝛc. Alij nō iudicant et regnant sicut viri p̄fecti. qui alios iudicabunt. non qđ suam ferant. qđ hoc solius iudicis est. sed dicant iudicare. idest iudicanti assistere. Et illa assistentia erit primo ad scōꝝ bonoꝝ. Magnus em̄ bonoꝝ erit cū iudicē sessionē habere. Juxta quod promisit dñs math. xix. dicēs. Sedebitis sup sedes ꝛc. Scđo a sentencie cōfirmationē. sententias em̄ iudicis approbabit. sicut aliquādo illi qui iudicanti assistunt eius sententiā approbant. et ad ip̄m approbandā subscribūt. psal. Ur faciant in eis iu. ꝛc. Tercio ad maloꝝ cōdemnationē. quos quidem cōdemnabit ex vite sue cōparatiōe. **T**erciu est insignia passionis. scz crux clauis et cicatrices in corpore. hec em̄ erūt primo in ostētionē sue gloriose victorie. et ideo in excellentia glorie apparebunt. Unde Criso. sup math. Crux et cicatrices rā dñs solis erūt lucidiores. Idem. Considera quāta sit virtus crucis. sol obscurabit. et luna non dabit

De aduentu domini

lumen suum vt discat quantum crux luna lucidior et
solaris pclarior est. Secundo in ostensionē sue misericordie
vt ex hoc ostendat quod misericorditer boni sunt saluati.
Tercio in ostensionē sue iustitie. vt ex hoc ostē
datur quod iustissime reprobati sunt dampnati. quia scilicet tunc
preciū sui sanguinis contēpserunt. Unde in hec verba
eis exprobat. vt dicit crisostomus. sup matth. dicens.
Ego propter vos homo factus sum. propter vos ali
gatus sum et delusus et cecus et crucifixus. vbi est
tantarū iniuriarū mearū fructus? Ecce preciū san
guinis mei quod dedi. pro redēptione animarū vestrarū.
vbi est seruitus vestra quā michi pro precio sanguinis
mei dedistis? Ego sup gloriā meam vos habui. cum
essem deus appārens homo. et viliorem omnibus me
rebus vestris fecistis. Nam omnem rem vilissimā ter
re amplius dilexistis quam iustitiā meam et fidē. Hec
crisostomus. **¶** Quartū est seueritas iudicantis. Non
enī flectet timore quod omnipotēs est. Crisostomus. Nō resis
tendi virtus est contra eū nec fugiendi facultas etc.
Nec munere poterit corrūpi. quod ditissimū est. Beatus.
Ueniēs veniet dies illa in qua plus valebūt munda
corda quam astuta verba. conscientia bona quam mansuetudo
plena. Ille enim est qui nō fallit verbis. nec flectet donis.
Ite augustinus. Expectat dies iudicij. et aderit ille equis
simus iudex qui nullius poterit personā accipit. cuius
palatium auro et argento nullus episcopus vel abbas vel
comes corrūpere poterit. Nec odio quod optimū est.
In eū enim quod optimus est oīum cadere nō potest. Sap
xi. Nichil odisti eorum que fecisti. Nec amore quod iustis
simus est. Unī etiam fratres suos id est falsos christia
nos nō liberabit. psalm. frater nō redimet. Nec cer
rore quod sapientissimus est. Leo papa. Ista est scientia
summi iudicis. **¶** Iste est tremendus aspectus. cui
perfidū est omne solidū. et apertū omne secretum
cui obscura clarent. muta respōdent. silentiū confi
retur. et sine voce mens loquitur. Et ideo cum eius
sapientia sit talis et tanta. contra ipsius sapientiā
nil valebūt allegatiōes aduocatorum. nec sophis
mata phorū. nec pclarissima eloquia oratorū. nec
astute versutoꝝ. De quibus quatuor sic dicit hiero.
Quān illi cingues et muti feliciores loquacib
erunt quo ad primū. quanti pastores p̄bis. quo ad
secūm. quanti rustici oratoribus. quo ad terciū. quā
ti ebetes argucij p̄ferendi sunt diceronīs. quo ad
quartū. **¶** Quintum est accusator horribilis.
Tres enim tunc accusatores contra peccatōrē stabūt.
Primus est dyabolus qui tūc accusabit. Augustinus. Pre
stō tūc erit dyabolus recitans verba profectiois
nostre. et obijctēs nobis quecūq; fecimus. et in quo
loco et in qua hora peccauimus. et quid boni face

retūc debuimus. dicitur enim ille aduersarius
Equissime iudex iudica istum meū esse ob culpam
qui tuus esse noluit per gratiā. Tuus est pro naturā.
meus per miserias. tuus ob passiōē. meus ob sua
fionē. tibi in obediēs. michi. obediens. a te accepit
immortalitatis stolā. a me accepit hanc p̄nosam
qua indutus est ronicā. Tuā vestē d. misit. et mea
huc venit. Equissime iudex iudica illum meus esse
et mecum damnandū esse. Deu beu poterit ne talis
aperire os qui talis inuenit. vt iuste cum dyabolo de
purerur. Hec augustinus. Secundus accusator erit proprium
scelus. peccata enim propria vnumquēq; accusabunt.
Sap. iij. Ueniēs in cogitatione peccatorū suorū
timidi et transducent illos ex aduerso. iniquitates
eorū. Beatus. Tūc loquētia simul eius opera dicent.
Tu nos egisti opera tua sumus. nō te deseremus
sed semp tecum crimus. et tecum ad iudiciū perge
mus. Mult. scilicet et multiplicibus criminibus cum ac
cusabunt. Tercius accusator erit totus mundus.
Greg. Si queris quis te accusabit. dico totus mū
dus. Offenso enim creatore offenditur totus mūdus
Crisostomus. sup matth. In illo die nichil est quod respon
deamus. vbi celum et terra. aqua sol et luna. dies
et noctes. et totus mundus stabunt ante deum ad
uertus nos in testimoniū peccatorū nostrorum et si
omnia tacerent. ipse tamē cogitationes nostre et
opera specialiter stabunt aduersum nos ante deū
nos fortiter accusantes. **¶** Sextū est testis in
fallibilis. Tres enim testes tūc aduersum se habebit
peccator. Unum supra se habebit peccatōr. scilicet
deum qui erit iudex et testis. Dicemi. xxix. Ego
sum iudex et testis dicit dñs. Alium intra se scilicet
conscientiam. Augustinus. Quisquis futurū iudicē timeo
presentē conscientia corrige. Sermo enim tue cause
testimoniū est conscientie tue. Tercium iuxta se scilicet
proprium angelum ad custodiā deputatū. qui tanquā
consciens omnium que fecit. contra eum testimoniū
perhibebit. Job. xx. Reuelabunt celi. id est angeli
iniquitatē eius. **¶** Septimū est artatio peccatoris
de hoc sic dicit greg. O quod anguste erit tunc vie re
probis. superius erit iudex iratus. inferius horre
dū chaos. a dextris peccata accusantia. a sinistris
infinita demonia ad supplicium trahentia. intus cō
scientia vrens. foris mundus ardens. Miser peccatōr
sic de p̄bensus quo fugiet? Latere erit impossibile
apparere in inferis. **¶** Octauū est sentētia irre
uocabilis. Illa enim sentētia nunquā poterit reuocari
nec ab illa poterit appellari. Triplici enim de causa
appellatio in causis iudicialibus nō recipit. Pri
mo propter iudicis excellentiam. Unde a rege se

rente sententiā appellari in regno suo non potest. quia in regno suo nullū supra se habet. Similiter nec ab imperatore vel papa potest appellari. Scđo ppter criminis euidentiā quia quādo crimen notoriū est. non potest appellari. Tercio ppter rem non differendam. quia res nō recipit dilationē. qz forte ex dilatione detrimentum pateret. Similiter ppter hanc triplicē rationē ab illa sententiā non poterit appellari. Primo propter iudicis excellētiam. quia iudex ille nullus supra se habet. sed ipse omnes excedit eternitate. dignitate et potestate. Unde ab imperatore vel papa posset aliquomō appellari ad deū. a deo autē ad nullū licet. qz supra se nullū habet. Scđo ppter criminis euidentiā Omnia enī scelera et crimina reproborū ididez nota erunt et manifesta. Hiero. Aderit illa dies in qua facta nostra quasi i quādā tabula picta demōstrabunt. Tercio ppter rem non deferendā nichil enī qđ ibi agit dilationē patitur. sed oīa in momēto in ictu oculi peraguntur.

De sancto andrea

ii A



Andreas interpretatur decorus vel respōdēs vel virilis. ab amor, qđ est vir. vel dicitur andreas quasi antropos id est homo. ab ana qđ est sursum et tropos qđ est cōuersio. quasi sursum ad celestia conuersus et ad suum creatore ē erectus. fuit ergo decorus i vita. respōdēs in sapiēti doctrina. virilis in pena. et antropos in glia. Ei⁹ passionem p̄sbiteri et dyaconis achape seu asye sicut oculis viderant conscripserunt. B

Andreas et quidam alij discipuli tribus vicibus a dño sunt vocati. Primo enī vocauit eos ad sui notitiā sicut quādo stāte andrea die quadā cum iohē magistro suo et alio condiscipulo audiuit a iohē. Ecce agnus dei etc. Et statim cum alio discipulo venit et vidit vbi manebat iohē et manserunt apud illum die illo. Inueniensqz andreas fratrem suum symonem adduxit illū ad ih̄m. Sequenti autē die ad piscationis opera redierunt. Postmodū scđo vocauit eos ad sui familiaritates sicut cum die quadā turbis irruentibus ad ih̄sum iuxta stagnum genasareth qđ dicitur mare galilee nauim intrauit simonis et andree. et capta multitudine magna pisciū vocatisqz iacobo et iohāne qui erant in alia naui secuti sunt eum et iterū ad ppria redierūt. Sed postea tercio et vltimo vocauit eos ad sui discipulatum. sicut ambulante ih̄esu iuxta idem litus. vocauit eos de piscatione dicens. Venite post me faciam vos fieri etc. Qui relictis oibus secuti sunt eum. eiqz semp postmodū adhaeserunt. nec vltra ad ppria redierunt. Nichilominus tamē vocauit andream et quosdam de suis discipulis ad ap̄latum. De qua vocacione dicit mar. iij. Vocauit ad se quos voluit ipse. et venerunt ad eū et fecit vt essent duodecim cum eo. **C** Post ascensionem domini diuisis apostolis andreas apud scythiam. martheus apud murgundias predicauit. Vri autē illi predicationē marthei penitus respūctes ei oculos eruerunt. et vincitū incarcerationū. post paucos dies occidere eū disponentes. Interea angelus domini sancto andree apparuit. et murgundia ad sanctū martheū ire p̄cepit. Quo respondēte se viam nescire. iussit vt ad ripā maris iret. et ad primam nauē quaz inueniret intraret. Qui velotius iussa complēs ad urbem predictā venit angelo duce. et prospero vento flante. et inuēto aperto carcere sancti marthei eoqz viso fleuit plurimū et orauit. Tūc dñs martheo reddidit beneficiū duoz luminū quibus eū priuauerat neqcia peccatorū. Marthe⁹ autē ab inde recessit et antiochiam venit. Andrea vero murgundia remanente irati illi de euasione sancti marthei andrea app̄chendant. et p plateas ligatis manibus pertrahūt. Cūqz eius sanguis efflueret. p eis orauit et ad christū eos sue orōne cōuertit. inde in achayā p̄fiscēs. Docuitē quod dicitur de huiusmodi oratione marthei et restitutiōe duoz luminū per andream non puro dignum fidei ne in tanto euāgelista minoratio infima denotet. quasi sibi nō potuerit obtinere qđ andreas ei tam facile impetrauit. **A** Quidam iuuenis nobilis duz